

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83485,Radwanski-Feliks.html>
2022-10-03, 17:30

Radwański Feliks

RADWAŃSKI Feliks (25 V 1756, Kraków – 23 III 1826, tamże), architekt, pierwszy w Polsce wykładowca nauk technicznych na poziomie uniwersyteckim. Syn Andrzeja, malarza cechowego, i Zofii z Golańskich.

Kształcił się w Krakowie od 1765 w Szkołach Nowodworskich, a następnie na wydz. filozoficznym uniwersytetu, uzyskując w 1771 stopień bakałarza, a w 1775 magistra artium; następnie jako *docent extraneus* wykładał na tej uczelni architekturę cywilną i wojskową. Od 1777 był też jeometrą przysięgłym, m.in. czuwając nad sporządzaniem na polecenie H. Kołłątaja mapy Krakowa. W ramach reform KEN mianowany w 1781 profesorem matematyki elementarnej i mechaniki praktycznej dla rzemieślników Szkoły Głównej Koronnej, od 1783 kształcił się, głównie w Paryżu w Collège de France, zapoznając się z obiektami hydrotechnicznymi i fortyfikacjami, także w Holandii. Przez Rzym i Wiedeń powrócił latem 1786 do Krakowa. W 1787 objął Katedrę Mechaniki i Hydrauliki Szkoły Głównej Koronnej. Prowadził też społecznie niedzielne wykłady mechaniki praktycznej dla rzemieślników. Stworzył na uczelni nowoczesny gabinet modeli machin. Zbudował gmachy Collegium Phisicum oraz obserwatorium astronomicznego (1787–91). Był komisarzem dóbr akademickich (1795–1805), następnie przeszedł na emeryturę w związku z reorganizacją i germanizacją uniwersytetu.

Propagował modernizację rolnictwa, wydając „Dziennik Gospodarny Krakowski” (1806–07), w którym zamieszczał własne przekłady fachowych prac zachodnich, m.in. Henriego Louisa Duhamela du Monceau, Albrechta Daniela Thaera i Jethro Tulla. Zakupiwszy wieś Swoszowice wybudował tam dom zdrojowy zasilany wodą ze źródła leczniczej wody siarkowej zaprojektowaną przez siebie pompą (1811). W 1809 uczestniczył w przejmowaniu majątku uniwersyteckiego

z rąk austriackich i objął kierownictwo wydz. filozoficznego. W 1815 został dożywotnim senatorem Wolnego Miasta Krakowa jako przedstawiciel uniwersytetu. Decydował o zachowaniu i konserwacji obiektów zabytkowych, dzięki niemu przetrwały m.in. Barbakan i Brama Floriańska. W 1817 rzucił pomysł utworzenia ogrodów miejskich na „splantowanych terenach” obwarowań Krakowa, a w 1818 wzniesienia Kopca Kościuszki. W latach 1820–24 wygłaszał publiczne wykłady dla rzemieślników, poświęcone głównie budowie dróg. Zajmował się górnictwem, postulował polepszenie losu włościan.

Jego syn Feliks (1789–1861), zwany młodszym, oficer armii Księstwa Warszawskiego wykształcony w Szkole Aplikacyjnej Artylerii i Inżynierów, od 1817 budowniczy okręgowy w Krakowie, w 1826 został profesorem architektury i hydrauliki UJ. Wysłany dla pogłębienia wiedzy słuchał w Paryżu wykładów w École Polytechnique, École des Ponts et Chaussées i Académie des Beaux Arts, zapoznawał się też z górnictwem, budownictwem wodnym i uczelniami w Austrii, Niemczech, Holandii i Włoszech. Wykładał na UJ architekturę i hydraulikę (1829–33). Po likwidacji katedry w związku z reorganizacją uczelni, od 1835 został profesorem w nowo utworzonym Instytucie Technicznym w Krakowie. Wraz z Florianem Straszewskim zaprojektował i stworzył planty krakowskie, zaprojektował też Kopiec Kościuszki i kierował jego budową. Opublikował *Naukę budownictwa* (1844). Zajmował się też profesjonalnie malarstwem.

PSB (A. Żeleńska-Chełkowska); SBTP (B. Orłowski), SPPT (B. Orłowski); Łoza.

„Gazeta Krakowska”, nr 27/1826; Z. Chamcówna: *Uniwersytet Jagielloński w dobie Komisji Edukacji Narodowej*, Wrocław 1957–1959; A. Żeleńska-Chełkowska: *Próby wprowadzenia nauk technicznych w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1776–1833*, Wrocław 1966; G. Ciołek, W. Plapis: *Materiały do słownika twórców ogrodów polskich*, Warszawa 1968, s. 79–80; A. Żeleńska-Chełkowska: *Feliks Radwański senator Rzeczypospolitej Krakowskiej (1756–1826)*, Kraków 1982.

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)